

21. évfolyam

1914: 21. szám

Egyes szám ára 40 fillér.

A Járószár

10
M.

A német császár leánya és unokája.

JOSEF FISCHER

cs. és kír. udvari és kamarai szabó

WIEN, I., LOBKOWITZ-PLATZ 1

Divatterem Elegáns utcai öltözékek, látogató-toilettek. Kabátok, szőrmék. Kostümök 14—17 éves fiatal hölgyek részére. Legújabb szabásu hölgy-lovaglóöltözékek. *W.W.W.*

Kostümök a sport minden ágához.

Izléses férfiruhák legfinomabb kiállításban. Sza'on-, utcai- és sportöltözékek.

WINKLE NÁNDOR

képkereskedésében
íróasztalra való

fekete képkerekek

nagy választékban
kaphatók.

o

Váci-utca 2

HUBERT J. E.

ELSŐ MAGYAR
PEZSGŐ-GYÁR
POZSONYBAN

GENTRY CLUB

kapható minden nagyobb üzletben

Alapított 1865-ben

A BIKSZÁDI VIZ

szerencsés vegyi összetételénél fogva hatásában felülmulja a gleichenbergi, emsi, seltersi vizeket. Ideálja a lugos-sós ásványviznek s igazi gyógykincs a szenvedő emberiség számára. Idült hurutos bántalmak, vesekő, angol- és görvélykór pompásan orvosolhatók

Kitűnő asztaliviz.

vele.

Kitűnő asztaliviz.

A Magy. Kir. Folyam- és Tengerhajózási R.-T.

modern nagy személyszállító hajóin pompás kényelem, kitűnő ellátás és figyelmes kiszolgálás vár az utazó és kiránduló közönségre. Az Alduna természeti szépségekben gazdag, romantikus tájai még szebbek e pompás hajók fedélzetéről, melyeken eleven, vig társaság élvezi a gyönyörű panorámát és szintiszta folyami levegőt. Rajtunk áll, hogy e társaság tagjai ne csak idegenek legyenek, hanem mi magyarok is érdeklődjünk hazánk Isten-áldotta szépségei iránt. Mérsékelt menetdíjak s a budapesti utazási irodákban kapható mérsékelt áru menettéri jegyek (Zimonyig vasutra), melyek a M. F. T. R. termes gőzöseire harminc napig érvényesek, mindenkinek könnyen hozzáférhetővé teszik ezt a szép kirándulást.

(A M. F. T. R. T. Mária Valéria-utca 11.) A „Duna” című kalauzt kívánatra díjmentesen küldi meg.

ELKÁN GYULA

szücs, szőrme-
nagyáruháza
Budapest,
VII, Károly
körút 19 sz.

Telefonszám
106—98

Kitüntetve:
PARIS 1910 Grand
Prix és aranyérem,
BUDAPEST 1911
legnagyobb kitün-
tetés, aranyérem.

A Társaság

A PARK-KLUB, AZ URI-KLUB, A GOLF-KLUB ÉS A MAGYAR UNIO-KLUB HIVATALOS LAPJA

FŐSZERKESZTŐ: DOBAY ISTVÁN DR. — TÁRSSZERKESZTŐ: SZÉNÁSY SÁNDOR DR EGYETEMI MAGÁNTANÁR.
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, RITZ SZÁLLÓ, TELEFON-SZÁM: 60-88.

Előfizetési árak: egy évre 18 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona. Egyes szám ára 40 fill.

Öleljétek magunkhoz az itt hagyott
Bárándok! *Stephánia*
Vöröskereszt női Ligája elnöke
1914

STEFÁNIA NÖVÉR.

Országok, népek reményének virága hajtott ki azon a gyönyörű május 18-án, a mikor a legmagyarabb Habsburg királyfi Budára hozta ifju menyasszonyát. Szerelmi házasság volt a Rudolf és Stefánia frigye, de nemcsak a pap áldotta meg, hanem a monarkia minden népei, legelső sorban a magyar nemzet, mely ujjongó örömmel látta a jövő magyar királynét a nagy nádor unokájában.

Emlékezzünk . . . A laekeni királyi kastély kertjéből indult el a belga királykisasszony. Otthagytá boldog gyermekkorának tanyáját, hogy még boldogabb asszony legyen a magyar korona ragyogásában. A bájos királykisasszonyt imádták a brüsszeli szegények. Föl van jegyezve róla, hogy kis leány korában az volt a legnagyobb öröme, ha sétakocsizás közben cukorsüteményt és pénzt szórhatott a kocsija után futó szegény gyermekek közé. A belga főváros minden szegénye és szenvedője áldásával kísérte Stefániát a bécsi nászra vivő emlékezetes diadalutján.

A császárváros magasztos pompával várta a császár menyét. A ki ott volt az Augusztinusok templomában, míg él, el nem felejtí azt az esküvőt. Schwarzenberg bíboros . . . Mayer udvari káplán a gyűrűkkel . . . a fényes násznép . . . a belga király, Vilmos német herceg . . . a gálatoaletes udvari dámák, a kik a padokra álltak, hogy láthassanak és láthassák őket . . . A Práterben ujjong délután a gemütlich bécsi nép, este fényben uszik a város és a Burg bálján levetett mentével, kard nélkül rakja a tüzes magyar csárdást Rohonczy Gedeon.

Azután a budavári fogadtatás . . . A fényes bandérium, melyben Károlyi Pista, Aczél Béla, Keglevich István, Blaskovics Miklós és a karsu Csekonics Endre lovagolnak . . . A nagy márványterem káprázatos fényben csillog . . . Simor hercegprimás beszél s a királyfi és ifju felesége meghatva köszönik a meleg fogadtatást Tisza Kálmánnak . . . Budapest örömmámorban . . . kivilágított utcáin először ragyog föl a villamos fény. Hódolattal viszi a főváros nászajándékait a nagybajuszu Ráth Károly a menyasszony elé. Ragyogó ékszerek . . . de minden ékszernél, minden ragyogásnál szebb az a hat alapítvány, a mit Stefánia nevére tett az Erzsébet-árvaházban a város.

És szól a menyasszony . . . Hamvas arcán a szerelem rózsapirja játszik a magasztos pillanat lelkesedésének biborával . . . Egy kicsit elfogultan beszél, egy kicsit franciás akcentussal, de magyarul:

— Mély megindulással jöttem Magyarország fővárosába, mely lelkemnek annyi szent emléket nyújt. Ez volt dicsőült nagyatyám kedvelt lakóhelye, jó anyám édes szülőföldje, melyet már zsenge koromban szeretni tanított. Szívem mélyéből köszönöm s az öröklött szeretet egész teljességével viszonzom jókívánságaikat.

Emlékeztek még ezekre a minden magyar szívet megremegetető meleg szavakra, melyeknek döngő ekhója honfiui hévtől izzó magyar urak éljen-kiáltásával zúgott végig ős Budavára királyi termein?

Óh, emlékezzetek! Magasztosabb epizód van a magyar történelemben, de bájosabb, vonzóbb alig akad. Emlékezzetek s homályosodjon el szívetekben a tragédia, mely a borongó gyász napjaiban annyi szép reményünket zárta le a kapucinusok kriptájába. Hatalmas orvos az idő: megennyhül a szív, nemzetek, emberek szíve egyaránt. Ez a szörnyű harc, ez a világra szóló küzdelem pedig, a mit most élünk át, mindennél hatalmasabb tisztító tűz, melynek izzó lángjában leolvad lelkünkön minden s agyunk, szívünk csak egy gondolatnak él: a haza javának.

És ebben a fenséges küzdelemben itt áll közöttünk, itt harcol velünk Stefánia

nővér. Magyar asszony maradt, magyar mágnás felesége lett s a mikor a haza hívó szózata sorompóba állított mindenkit, katonát, civilt, fiatalot, öreget, férfit és nőt egyaránt: fölvette a vöröskeresztes ruhát és szível-lelekkel a jótékony szolgálatába szegődött. Erről ismerünk rá a mi Stefániánkra: ez az ő fegyvere. A királykisasszony süteménye, a királyfi arájának alapítványai és Lónyay grófné sebesült-kórháza egyet jelentenek: aranyból való szívet, melynek égi ragyogása szentebb glória minden földi korona fényénél. Ez elmulik, az örökkévaló; tövis nélkül pompázó rózsza, melynek tiszta illatában megfürdik a lélek és ujjászületik soha el nem muló, diadalmas örök életre.

Boldog vagy, Stefánia nővér, hogy ez az arany szív volt az utitársad Brüsszeltől — Oroszvárig.

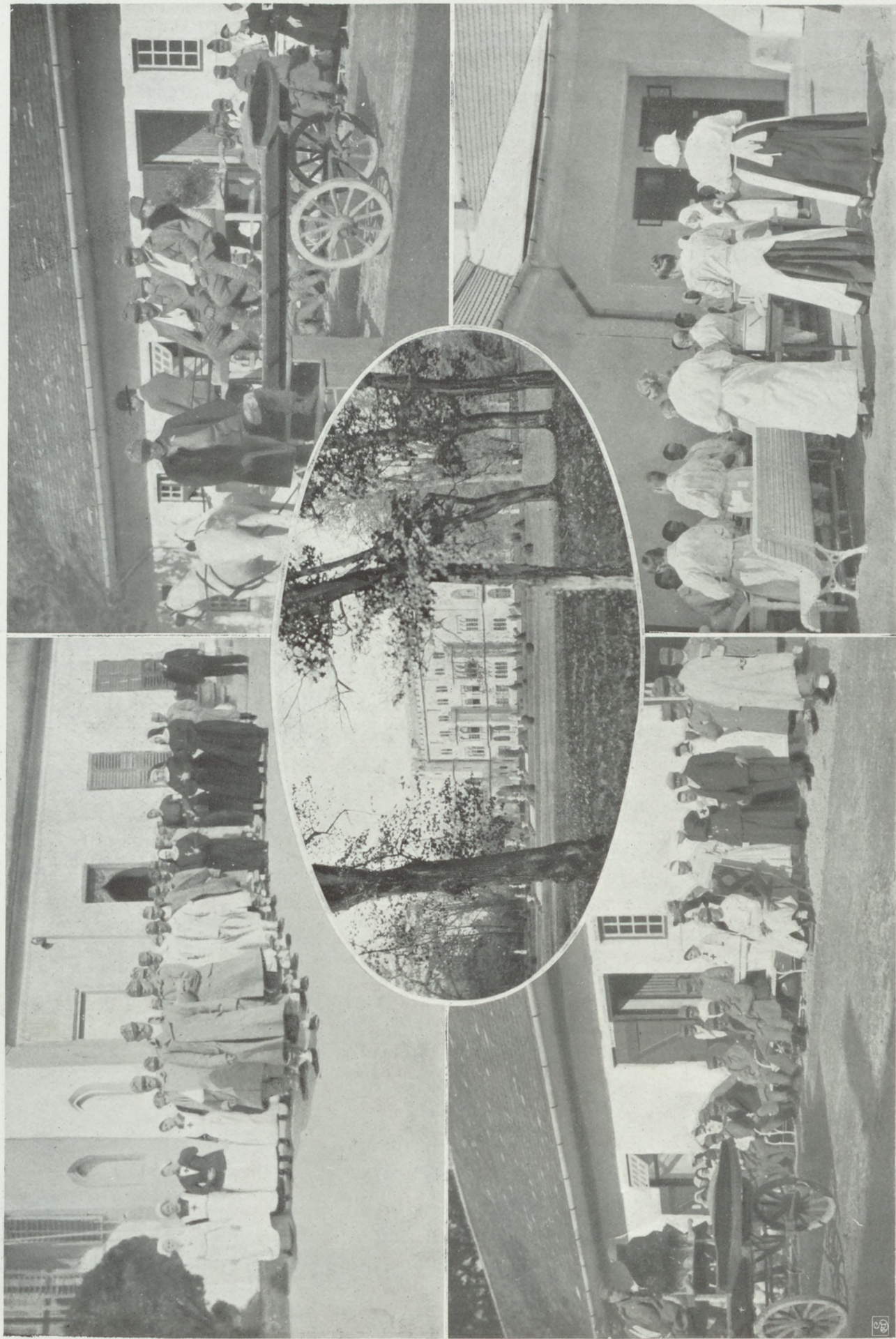
A KIRÁLYHOZ.

*Oszttrákok császára, magyarok királya,
Népek édes atyja, Felséges Hadúr!
Milliók szívéből szeretet virága
Ósi trónusodnak zsámolyára hull.
Mert reájuk szórtad sok időközön át
Égi jó szívednek minden sugarát*

*Pedig mennyi bánat, mely halandót támad,
Volt királyi szíved vészes ellene,
Nem volt még előtted, nem is lesz utánad,
Ki oly csüggedetlen küzdjön ellene.
Meg is tört hatalma hősi lelkedben,
Hogy sokáig légy úr győzedelmesen.*

*Hogy Házad uralma, kettős birodalma
Alkotásaidnak fényes nyomdokán.
Habsburgok népének hűsége, bizalma,
Tündököljön késő századok során!
Neved és családod Felséges Hadúr
Éljen dicsőségben halhatatlanul!*

Ónody Géza.

Az oroszvári kastély a Vörös Kereszt szolgálatában. Az ápolónők között mindenütt Stefánia nővér.

Útban a vesztőhelyhez.

HUSZÁROSAN.

A *III. Frigyes Vilmos* porosz király nevét viselő huszárezred egyik tisztjétől, Báró M. Z. főhadnagytól kaptuk a következő hangulatos, kedves sorokat:

Hideg őszi reggel . . . A tanyáról elindul kilencven huszár és két gépfegyver, hogy a vasuti vonal mentén felderítő szolgálatra menjen egy nagyobb város felé. Utközben egy dombtetőre érünk s körülbelül nyolc kilométernyi távolságból meglátjuk a város végén egy ősi kastély tornyát a fölkelő nap piros ködében. Jelentés érkezik, hogy a város falai közt orosz gárdalovasok tanyáznak. Pedig nagyon jól esnék, ha fáradt lovainkkal a kastélyba juthatnánk, a hol sok a zab és bizonyára nekünk is akad ennivaló. Kilenc óra tájban észrevesszük a dombról, hogy vagy százhusz ellenséges lovas közeledik a vasuti állomáshoz. A mikor oda érnek a szürkekabátosok, leszállnak a lóról és az állomásépületet akarják földulni. A gépfegyverek parancsnoka a vasuti töltés mentén igyekszik megközelíteni az ellenséget, a mi minden nagyobb zaj nélkül sikerül is. A két nagy cserebogár (így hívják katonáéknál a gépfegyvert) a vasuti hidon rögtön állásban van, a parancsnok éles szemmel megítéli a távolságot. Az egyik gépfegyverhez maga ül le s a következő pillanatban egy füttyentésre ontja a két gép a golyót . . . Odaát óriási fölfordulás lovak és lovasok közt. Husz-huszonöt rögtön ott marad, a többi esztelen vágatásban a szélrózsa minden irányában szalad szerte-széjjel.

Ezalatt a huszárok vigan lovagolnak be a városba, a honnan néhány rabolni készülő lovas szintén fejvesztve inál el. Fél óra mulva a kastély ebédlőjében ülünk és meglegedetten szürcesőljük az illatos teát, a mit kedves

lengyel házigazdáink boldogan nyújtanak felénk. Napnyugtáig egyetlen ellenséges lovas sem láttunk többé. Az ebédlő fehér asztal körül vidám, nevető arcok, az udvaron jóízű huszárnóta és az istállókban vigan ropogtatják lovaink a pompás zabot. Leszáll az éj, melynek csillagos ragyogásában büszkén viszi a huszár jelentését a tábornoknak, hogy a megjelölt állomást elértük. . . .

Magdi.

A legnagyobb és legkisebb orosz hadifoglyunk.

Magyar és osztrák hadifoglyok Nisben.

Csáky Béla gróf, hősi halált halt a harctéren.

A KÜLFÖLD.

Az amerikai közvélemény csak most ébred tudatára annak, hogy az óvilágban dúló háboru milyen közlelről érinti az Egyesült Államok érdekeit. Természetes, hogy az amerikai szemében elsősorban a kereskedelmi érdekek jönnek számításba, mert hiszen „business is business“, még akkor is, ha a „nagy pocsolya“ tulsó partján világháboru pusztít. Az Unió statisztikusai nyomatékosan kiemelik, hogy az amerikai kivitel Európába hatalmas, nehezen kiköszörülhető csorbát szenvedett. Egyedül a Németországba való kivitel 328,000.000 dollárral fog csökkenni egy év alatt. Az amerikai kereskedelem és nagyipar árja azonban nem akadt meg, hanem másutt tör utat magának. Az amerikai nemzetgazdászok csak most fedezték fel Délamerikát az északamerikai ipar számára s hangoztatják, hogy az Unió van hivatva betölteni azt a hatalmas ürt, melyet a német behozatal megcsappanása otthagyt. „Kétségtelen, — jegyzi meg a *Cleveland Plain Dealer* — hogy ipari kivitelünkre nagy virágzás vár Délamerikában, de félő, hogy a háboru befejeztével a kitünő és olcsó német áruk ismét kiszorítják a mieinket.“

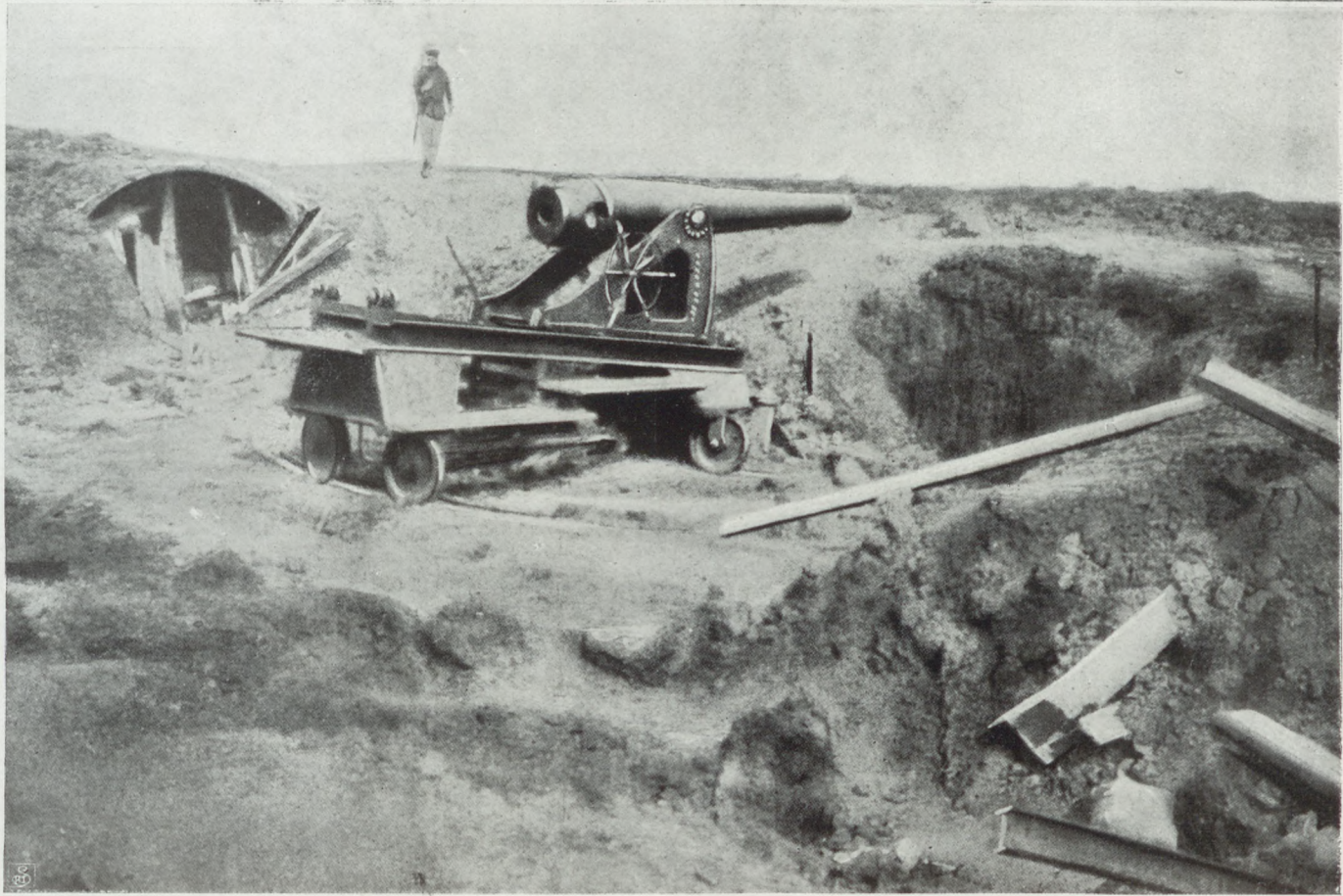
Az Unió társadalma is kiveszi részét a világháboru teremtette nyomor enyhítéséből. Az amerikai vöröskereszt-expedició mintaszerű megszervezése közismert. Kevesebbet hallottunk azonban arról az áldásos működésről, melyet az amerikai társaság egyes lelkes és áldozatkész tagjai az európai háborus nyomor enyhítésére tesznek. Most arról értesülünk, hogy a nagy köztársaság legtehetősebb köreinek szellemi és társadalmi centrumában, *Newportban* lázasan dolgoznak az európai háborus események nyomában fakadó bánat és vész enyhítésén. A *Vanderbiltek*, — akiknek egy bájos és jószívü képviselője itt, a mi körünkben tesz a honleány lelkeségéről ékes tanubizonyosságot — a *Gouldok*, a *Guggenheimerek* és az amerikai milliárdos családok közül igen sokan járulnak hozzá szóval és tettel ahhoz a hatalmas akcióhoz, mellyel az Unió legnemesebb értelemben neutrális társadalma egyformán támogatja a hadakozó nemzetek inséggel sujtott osztályait.

Mult számunkban leszögeztük azt a tényt, hogy a magyar társadalom apraja-nagyja mint egy ember teljesíti háboru szabta kötelességét. Az angol sajtó nemcsak hogy nem titkolja, hanem már ismételtlen említi, hogy az angol társadalomban csak mérsékelt visszhangra talált az a halálosan komoly szózat, melyet a háboru egy nemzet polgáraihoz intéz. Vannak ugyan ott is, akik lelkes társadalmi munkát végeznek hazájuk érdekében — így *Millicent sutherlandi hercegnő*, *Marlborough hercegnő* és mások — de nem szenved kétséget, hogy igen sokan jobbnak tartották saját magukat helyezni biztonságba, az angol férfitársadalom pedig ugy olvasta *Kitchener* toborzóját, mintha nem is neki szólt volna. Hogy azonban még most, a háboru véres eseményei közepette is akad ott néhány bitor ember, azt *Locker-Lampson* országgyűlési képviselő példája legjobban bizonyítja. Ez az ismert angol politikus tántorithatatlan szókimondásával bátrabbnak mutatkozott mint sok katona, a ki a harc mezején küzd. A Trafalgar-térre népgyűlést hívott össze s a figyelmes tömeg előtt a jogos felháborodás szavaival fordult az angol hatóságok ellen, a kiknek az internált németekkel és osztrák-magyarokkal szemben tanusított kiméletlenségét hevesen elítélte. A képviselő megemlítette, hogy míg London utcái csak gyéren vannak kivilágítva a Zeppelinek esetleges támadása miatt, addig az internáltaknak hajlékot nyújtó Olympia-csarnokot fényesen kivilágítják, hogy a német léghajók támadása oda irányuljon. „Azt hallottam, — mondta a szónok — hogy a kozákok gyakran az elfoglalt falvak lakóit terelik maguk előtt, mikor az ellenség felé vonulnak. Nem átalom kimondani, hogy kormányunk eljárása méltó párja ennek a kozákfogásnak.“ A németgyűlölő angol sajtó ügyetlenül színlelt felháborodással írja meg az esetet, s főleg azon csodálkozik, hogy a hatalmas tömeg a szónokot nyugodtan hallgatta végig s még meg is éljenezte. Mi ezt meg tudjuk érteni, mert csak azt látjuk dokumentálva, hogy akármennyire vezessék is félre a szigetország néha-néha hiszékeny lakóit, bennük is felébred a lelkiismeret, a becsületes meggyőződés szava.

Bej.

Br. Solymossy Gábor, Görgey Arthur dédunokája, hazájáért küzdve, első csatájában az északi harctéren elesett.

Halálos csönd.

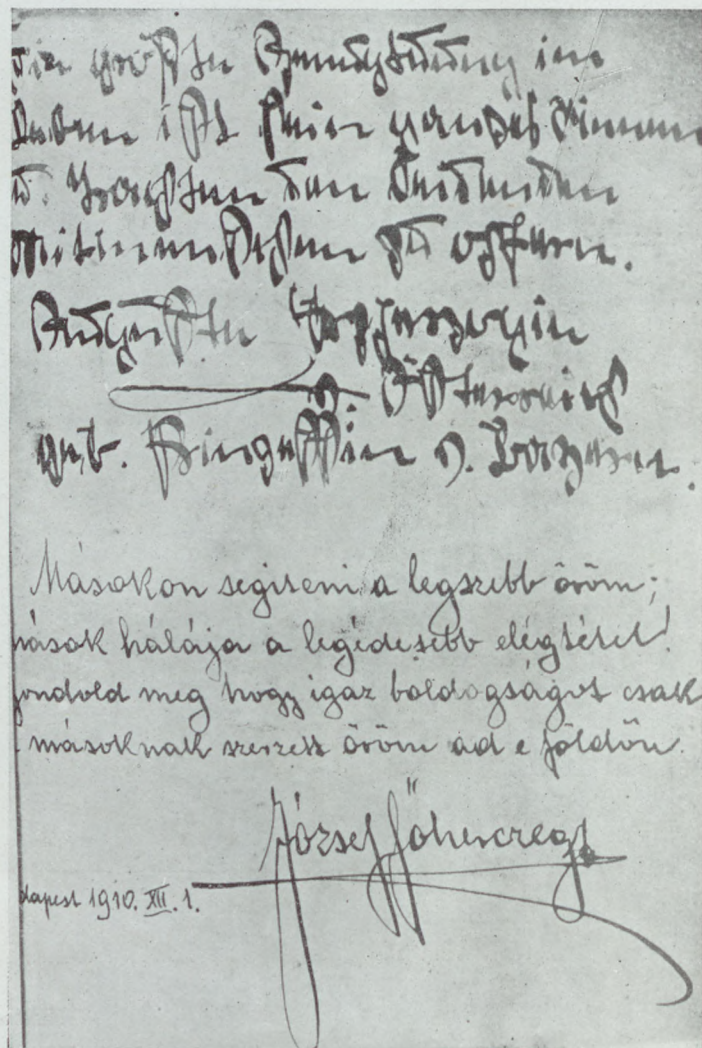

A VILÁG KÖNYVE.

Barth Lajos neve nemcsak nem új már az ország és Budapest közönsége előtt, hanem bátran mondhatjuk, fogalomvá vált azóta, a mióta a napilapok részletesen irtak róla és világhírű autogram gyűjteményéről. Az a négyszögletes formájú, szíjon lógó bőrtáska, a melyben, mint valami hatalmas látcsőtokban hordja magával kincsét, épp oly elmaradhatatlan Barth Lajostól, mint az ámulattal vegyes csodálkozás és a minden elismerésre kész műélvezet attól, a ki az érdekes ember féltve őrzött könyvét végiglapozhatta. S ha *A Társaság* hasábjain most, a világháboru fergetegében foglalkozunk vele, nemcsak azért tesszük, mert Barth Lajos megfizethetetlen gyűjteményét jótékony célra, belépődíj mellett fogja a közönségnek Budapesten hozzáférhetővé tenni, hanem főképp azért, mert különösen érdekesnek és aktuálisnak véljük, hogy a mikor Európa népei véres csatamezőkön vivják igaz és igaznak képzelt ügyükért a gyilkos nagy harcot, e páratlan és végtelenül finom autogramgaléria fehér lapjain császárok, királyok s a tudomány, irodalom és művészet fejedelmei férnek meg csöndes egyetértésben egymás mellett. Ime, az ideális béke tiszta harmóniája, mely minden szépségével csak így papíron képzelhető el.

Negyvennégy nyelven ezerkétszázötvenöt világnagyság irt Barth Lajos könyvébe emléksorokat. Tíz éve, hogy a németek nagy *Menzel*-je elsőnek írta bele a nevét s azóta Barth fáradságot és költséget nem kimélve, hihetetlen energiával hozta össze ezt a maga nemében egyedül álló gyűjteményt. Hogy némi fogalmunk legyen gyűjtőszövegének mértékéről, megemlítjük, hogy a tíz év alatt Barth nyolcszáz ezer koronát utazott el a földkerekség minden irányában. Így aztán nem lehet csodálni, hogy az amerikai dollárkirályok fejedelme, Pierpont *Morgan* nem kevesebbet, mint négyszáz ezer dollárért akarta tőle megvásárolni a gyűjteményt. Barth Lajos azonban ezért az óriás összegért sem tudott megválni a *világ könyve*-től, a melyről tudta, hogy évről-évre nagyobb értéket fog képviselni.

A könyv legelső oldalát Eugénia francia excsászárné neve disziti, a ki 1912. november 8-án adta oda legutolsó arcképével autogramját a gyűjteménynek. A legelső ember azonban a könyvben *I. Ferenc József*, Európa legendás nagy fejedelme, a ki Barthon kívül alig ajándékozott meg még miniszternél kisebb embert aláírásával. A *Viribus unitis* jelmondata apró formás betűi alatt igazi gyöngyszeme a könyvnek öreg királyunk 1910. december 7-éről keltezett autogramja. II. Vilmos császár 1911. április 28-án, V. György angol király ugyanaz év július 22-én írta be nevét a világ könyvébe.

Egy szük cikkely keretében bajos volna felsorolni csak a legnevezetesebb autogramok névsorát is, csak néhány érdekes külföldi és magyar ember emléksorait óhajtjuk itt megörökíteni. *Falk Miksa* ezt írta a könyvbe:

— Ebben a legfinomabb társaságban kér egy kis szerény helyecskét az öreg invalidus.

Berzeviczy Albert bejegyzése a következő:

— E valóban érdekes könyvet átlapozva, igen örülök, hogy tulajdonosával megismerkedhettem és szívesen csatlakozom azokhoz, a kik e páratlan könyv lapjain hagyták hátra megismerkedésük emlékét.

Az öreg vajda, *Eötvös Károly* 1909. október 24-én ezt az elmésséget írta *Barth* könyvébe:

— Nem igaz, hogy parva sapientia regitur mundus. Hanem az az igaz, hogy sapientia in parvis regitur mundus.

Lindau Pál, a németek prétéja így ír:

— Ez az a környezet, amely mindenkinek hizeleghet.

Metternich Paula hercegnő ezt jegyezte a könyvbe:

— Ha tudni akarjuk, ki az igazi világnagyság, ebben a könyvben kell keresnünk.

Együtt van a világ könyvében az egész világ. Nem tudsz olyan valamire való emberi nagyságot említeni, a kinek a névalírását meg ne találnád *Barth* gyűjteményében. Egyes világhírű művészek ezenfelül rajzzal, fest-

ménnyel is gazdagították a könyvet, melyek mindegyike egy-egy apró remekmű s művészi szempontból is tökéletessé teszi annak értékét.

Csodálatos energia, ritka gyűjtőszemvedelem kellett hozzá, hogy ez a megbecsülhetetlen könyv létrejőjjön. S talán még a könyv ismertetésénél is érdekesebb lenne koszoruba fűzni azokat az epizódokat, a melyek az egyes nevezetesebb autogramok megszerzéséhez fűződnek. Külön könyv telnék ki belőle, ha részletesen megírnók, hogy mily leereszkedő kedvességgel fogadta *Barth Lajost* X. Pius pápa, mily fejedelmi jóindulattal viseltetett irányában a király s milyen érdekes jelenet folyt le az Akhilleion fogadószobájában, a hol a franciaverő hatalmas császár a schönbrunni kastéllyal való táviratváltás után rászánta magát, hogy beleírja nevét a *couragierter Ungar* világhírű albumába.

Csak egy valakit keres hiába az ember a világ könyvében. Egy hatalmas, nagy urat, a kinek a parancsára szolganépek milliói mennek a vágóhida s eszme és lelkesedés nélkül harcolnak az Igazság ellen. Az orosz cár nincs benn a könyvben. A mikor megkérdeztem *Barth Lajost*, hogy miért nem szerezte meg az autogramot, az ő különös, száraz hangján csak ennyit felelt: A cár nem ember. . . .

Angolok gépfegyver kezelésre oktatják a feketéket.

Skót katonák felvonulása.

BÉCS — 1814.

Éppen most száz esztendeje, hogy az elmés *Ligne* herceg híres szállóigéje oly találóan jellemezte a XIX. század első térképcsináló főtanácsának alig megkezdett munkáját:

— A kongresszus táncol, de nem halad . . .

És valóban, a bécsi kongresszus, mely a Napoleon okozta kavargás után a viharvert Európa dolgait volt rendbehozandó, hónapokon keresztül táncolt, mulatott, szórakozott, a tennivalóival azonban nem jutott előbbre. Nem mintha a miniszter urak, nagykövetek és egyéb diplomáciai kapacitások nem ülészttek és aktáztak volna szorgalmasan, hanem a fölgyülemllett anyag volt olyan óriás, a leküzdendő érdekelletétek voltak olyan élesek, hogy szinte lehetlenségnek látszott megbirkózni velük. Sőt volt nem egy olyan kritikus nap, a mikor a kabinetek veszekedése újra kikivánkozott a csatatérre s hajszálon mult, hogy valóra nem vált az Elba szigetén leselkedő sas jövendölése, mely szerint a nagy békekongresszus fogja csak igazán lángbaborítani Európát.

A politikáról, a diplomataák küzdelméről, csak mellékesen akarunk itt szólni, inkább külső fotografiáját óhajtjuk adni ennek a csodálatos nemzetközi nagy gyűlésnek s az akkori Bécsnek, melynek társaságáról egykoru följegyzések és *Zobeltitz*-nek egy berlini folyóiratban megjelent cikke alapján sok olyan érdekes adatra találtunk, melyeknek fölelevenítése a százéves évforduló alkalmából e történelmi jelentőségű esztendőben mindenképpen időszerű. Mert most száz éve 1814 őszétől 1815 tavaszáig Európa csaknem valamennyi koronás fejedelme találkozt adott egymásnak Bécsben. Magában a Hofburgban nem kevesebb, mint kilenc uralkodó lakott fényes kíséretével. Több mint százezer vendége volt a császárvárosnak hónapokon át, a mi az akkori idegenforgalmi viszonyokat tekintve, valóban óriás számnak mondható.

A császárváros már akkor — sőt talán akkor inkább mint most — igazi eldorádója volt a jókedvű életnek. *Warnhagen von Ense*, a ki mint *Hardenberg* herceg porosz kancellár hivatalnoka vett részt a kongresszuson, nem tud eléggé lelkesedni a bécsi élet atmoszférájáért. Bécs *gemütlich* maradt a nagy háboru után is; az 1811-iki devalváció nem igen ártott meg a lakosság zsebének s ha voltak is, a kik szegényebbek lettek, mindenesetre elegenden akadtak, a kik jól éltek. Egyes bankár családok meg éppen meggazdagodtak a krízis folytán s a mágnásokkal vetekedtek a fényezésben. Az arisztokrácia kivétel nélkül Bécsbe költözött vidéki birtokairól s palotáiban egymást érték a fényes ebédek és esték. Ott voltak a *Lich-*

Orosz fogságban.

tensteinek s mindennek előtt *Esterházy* herceg, a kinek saját külön testőrgárdája volt. Róla jegyezték föl, hogy egy angol nagybirtokosnak, a ki azzal hengegett, hogy kétezer birkája legel otthon, mosolyogva így válaszolt:

— Nekem éppen annyi juhászom eszik odahaza.

Nevezetes tagjai voltak az akkori bécsi társaságnak a *Waldsteinek*, *Kolowratok*, *Zichyek*, *Lobkowitzok*, *Kinszkyek*, *Windischgrätzek* és *Pálffyok*, a kik fejedelmi fényt fejtettek ki s a kiknek szebbnél-szebb asszonyaik és leányaik csak annál ragyogóbbá tették a kongresszus társaságait. A bécsi és magyar nők szépségének világraszóló hira a kongresszus óta datálódik.

Szeptember 24-én, egy ragyogóan szép őszi napon érkezett Bécsbe a kongresszus két főalakja: *Frigyes Vilmos* porosz király és *Sándor* cár. A porosz uralkodó hét napig utazott Berlinből Bécsbe. Utolsó lóváltó-állomásáról, *Wolkersdorfból* a legnagyobb pompával hozták be a városba. A *Jägerzeille*-n, a mostani *Prater-Strassen* keresztül, a hol az egész garnizon sorfalat állt, vonult a menet ágyudörgés közt a *Szent István-térre* és onnan a *Burgba*. A következő napokon érkezett meg a *bajor*, a *württembergi* és a *dán király*, a *badeni nagyherceg*, a *weimari* és *koburgi hercegek*, a *bajor* és *württembergi trón-*

örökös, Vilmos porosz herceg, Konstantin nagyherceg, az orosz cárné, a bajor királyné, az oldenburgi és weimari hercegnők s utánuk egész sora a mediatizált fejedelmi személyiségeknek, a kik szuverénitásuk helyreállítása céljából siettek Bécsbe. Mindenki nyerni akart valamit a kongresszuson.

Az ünnepek sorozata fényes tűzijátékkal kezdődött a Praterban. Nap-nap után parádé, vásárnaponként ünnepi tábori mise volt, melyeken a görögkeleti cár és a evangélikus porosz király is résztvettek s a melyeket éppen ezért hosszabb szertartással végeztek. A monarchák legnagyobb ordóikat cserélték ki egymásközt és ragyogó regimenteket ajándékoztak egymásnak. Napos délelőttökön az előkelő világ a bástyán sütkérezett. Két órakor gála-ebéd volt a Burgban, délután kocsikázás a Praterban, esténként nagy bálók és maskarádék. Parforszvadászat, sólymászás, karusszal, s egy alkalommal budapesti kirándulás tette változatossá a mulató kongresszus életét. Trauttmansdorf gróf főudvarmester igazi művész volt a maga szakmájában. Természetesen rengeteg pénzt költött: a világraszóló vendégség éppen tizennégy millió forintjába került I. Ferenc császárnak. A császár, a ki egyébként hideg, zárkózott ember volt, a kongresszus tartama alatt fáradhatatlan és szeretetreméltó házigazdának bizonyult. A társaság legkedveltebb embere azonban kétségtelenül az orosz cár volt. I. Sándort vastag orra ellenére is feltűnően szép embernek mondták, a ki ha akarta, mindenkit megvesztegetett modorával.

Az osztrák császárné és az orosz cárné visszavonult életet folytattak. Mária Ludovika gyöngé és beteges volt, a cár felesége pedig lelke mélyéig boldogtalan. Nagy ünnepek alkalmával ritkán lehetett őket látni. Annál többet látták a cárt — a ki régi szerelmét, Nariskin hercegnőt otthon hagyta Pétervárott — Auersperg herceg özvegyével, a bájos Gabriellával. A cár egyáltalában nagyon érdeklődött a gyöngébb nem iránt, s mindenkire tudott valami hizelgő jelzöt kitalálni. Zichy Julia grófnőt *la beauté céleste*-nek, Széchenyi Karolinát *la beauté coquette*-nek, Saurma grófnőt *la beauté du diable*-nek nevezte. Zichy Zsófia *la beauté gracieuse*, Esterházy hercegnő *la beauté étonnante* volt, míg az imádott Gabrielláról így nyilatkozott: *la beauté qui inspire seule le sentiment*.

A porosz király egy kissé tartózkodóbb volt. Nehezen tudta feledni országa viszontagságait s még nehezebben imádott Lujzáját, Európa legszomorubb királynéját. Sajátságos száraz, szaggatott beszédmódja — Scherr *infinitivusz-királynak* nevezte — sem volt valami hizelgő. Az örökös mulatozás közepette sehogysem érezte jól magát. De azért a női szépség varázslata alól ő sem tudta kivonni magát. Zichy Julia grófnőnek, a ki *Festetics*-leány volt, a maga csöndes, alázatos modorával hódolt. Gyakran fordult meg a grófné palotájában s a kongresszus után is meleg barátsággal vonzódott a bájos magyar mágnáshölgy iránt annak korán bekövetkezett haláláig.

A bajor és a dán királyon nagyon sokat mulattak a bécsiek. Az előbbi nagyon szerette a *Wurstelprater*t és a külvárosi kiskorcsmákat s ha csak tehette, kijárta *Naschmarkt*-ra, a hol a pörgönyelvű bécsikofákkal óraszámra eldisputált. A dán királyt *guter König vom Dantelmarkt* nak nevezték a bécsiek, mert tulságos szerény volt a föllépése. A kövér württembergi király — olyan kövér volt a szegény, hogy a Burg ebédlőasztalánál külön, kerekre kivágott helyet kellett számára rezerválni — nem volt népszerű. Nem viszonzott semmi üdvözlést s mindig barátságtalanul viselkedett.

A legkiállhatatlanabb ember azonban kétségtelenül a cár öccse Konstantin nagyherceg volt. Ferenc császár őt is megajándékozta egy lovasregimenttel. De míg a többi hatalmasság pusztá udvariassági ténynek vette az ilyen kitüntetést, a nagyherceg korlátlan tulajdonának tekintette az ezredet. Nap-nap után exerciroztatta őket, a tiszteket agyonszekálta, míg végre aztán *Windischgrätz* herceg ezredparancsnok megsokalta a dolgot. Egy délelőtt, a mikor legjobban kiabált a nagyherceg ur, hüvelyébe dugta a kardját, hazalovagolt a gyakorlótérrel és párbajsegédeket küldött Konstantin nyakára. A dologból botrány lett, a nagyhercegnek bocsánatot kellett kérnie, a cár pedig a legközelebbi alkalmatossággal hazaküldte kellemetlen öccsét.

Folytatjuk.

Br. Plessen János német dragonyos hadnagy, megsebesülten fekszik egy Brüssel melletti kórházban. Sokáig holt hírét költötték.

A Vörös Kereszt Temesváron Középen Glattfelder Gyula csanádi püspök, tőle balra Joannovics Sándor főispán és felesége.

**A Gyorssegély-
Augusztá-alap
munkában.**

Kálmán Gusztáv-
né osztálya:
az úri szegények
segítése.

A csomagolást és
szállítást díjmen-
tesen a Párisi
Nagy Áruház tel-
jesíti.

Pollák Ignácné, Lorberer Ilonka, Buchelt Józsa, Kálmán Sári, Lázits György, Kedvessy Ferenc, Vörös István, Egger Böske.

AMIRŐL NEM SZABAD MA BESZÉLNI.

Hull a levél a fáról, temeti a november az ősz. A nyarat már régen eltemettük, a virágos tavasznak pedig csak az emléke él zaklatott szívünkben. Hova lett a március ibolyája, a májusi gyöngyvirág, hova a junius mámorában kacérkodó szerelmes rózsa? . . . Hova lett a Király-díj pompája, a Derby eleganciája, hova lettek a Grand Prix raffinált asszonyai? . . . Hova lett Nizza, Ostende, Montekarló s a mulató gondtalan világ többi édenkertje és végül hova tűntek a kivágott derekak, a hasított szoknyák, . . . hova lett a divat? . . .

Hát bizony mind, mind, — illat, virág, szerelem, és könnyelműség belefűlt a háboru örvényébe s egy sebesült infanterista bicegő bakancsa több érdeklődésre számíthat manapság, mint a világ legszebb asszonyának pókhálófinom selyemharisnyába bujtatott, aranyos cipellőn forgó lábacskája. Mert nagy dolog a háboru, olyan nagy, hogy szégyenkezve menekül előle a divat tündérkirálynője s leghívebb rabszolgái is csak titokban küldik utána vágyakozó sóhajtásukat.

A háboru befolyása a divatra.

Poiret, a párisi szabókirály mint népfelkelő.

Merre száll ez a sóhaj? Azelőtt Páris volt a célja, a szajnaparti Babel, a mulató, gazdag emberek örömtanyája, mosolygó szép asszonyok Mekkája, a hol csillogó trónusán, a bódult Európa tömjénfüstjében diktálta örült parancsait a *Divat*. Főfőminiszterei Poiret, Paquin és Worth reggeltől estig egyebet se tettek, mint lesték a szeszélyét, hogy puha selyem és bársonyformákba öntsék Éva lányának minden poklokon keresztül szent törvényét, a mely ellen nincs apelláta se a józan észhez, se a férj pénztárcájához. Ez a törvény diktált Párisból a világnak, és mi engedelmes hü szolgálai voltunk. Ideges izgalommal olvastuk divatlapjait, esküdtünk a párisi sikket magasztaló cikkekre, s szolgálalküen fejet hajtottunk Paquin ur előtt, a mikor nálunk járt; áhitattal hallgattuk egy *arbitre elegantiarum*-nak nevezett párisi dendi fololvasását arról, hogy hogyan öltözködjünk, melyik zsebünkbe tegyük zsebkendőnket és milyen mozdulattal nyujtsuk oda a borraivalót az ásitó pikolónak.

Hova lett mind ez a sok bolondság? Poiret ur bevonult katonának s bátran elmondhatjuk, hogy a Hangli előtt silbakoló hordár hódító gavallérnak mondható mellette elegancia dolgában. Poiret ur kétségbeesett figura a maga piros-kék népfelkelő formaruhájában. Varázsát elnyelte a háboru s vele együtt eltűnt érdeklődésünk horizontjáról a párisi divat is. Szinte egyszerre józanodott ki Bécs, Berlin és Budapest a kikent, kifent, kendőzött dámából, a ki annyi ideig bolondította a világot. Páris nem a divat többé, Páris egy rossz álom, melynek polipkarjai közül ágyudörgés, puskaropogás ébresztette föl egész Középeurópát. Világháboru kellett hozzá, hogy belássuk tévedésünket. Nemzeteket megrázó zivatar villámai-

Páris helyett Amerika a divat élén.

nál nyílt ki csak a szemünk, hogy lássunk és a magunk erejének tudatára ébredjünk.

Mindegy: a fő, hogy fölédretdünk s tudjuk, hogy Páris nélkül is van élet, Páris nélkül is van divat. Nem olyan raffinált, nem olyan beteges, olyan exaltáltan excentrikus, hanem friss, egészséges és józan. Illő a komoly időkhöz, színben, szabásban, összetételben választékosan egyszerű, s ép ezért elegáns. Bécs, Berlin és Budapest szalónjai bőségesen tudják kárpótolni a gall kakas határt nem ismerő cifraságait s ha valaki mindenáron messze

idegenben akarja keresni az újat és érdekeset: ott van Amerika, melynek háboru se kellett hozzá, hogy megteremtse a maga önálló, ha talán kissé tulzásba is csapongó divatját. A newyorki legfelsőbb négyszáz, a milliárdosok és dollárkirálynők már régen háttáfordítottak Párisnak s Poiret, Paquin és Worth nélkül is tudtak olyan önálló divatot teremteni, melynek luxusa a hazai ipar gazdagítását szolgálja. Tanuljunk tőlük s teremtsük meg mi is a mi önálló divatunkat. Tisztán kuriozitásképpen itt közlünk néhány amerikai divatképet.

B. A-né.

HÁBORUS DÉLUTÁNOK.

I. Prohászka Ottokár beszéde.

... „A nehéz jelent nézem és öntudatunkra akarom hozni azt az erőt, mely a harcok kaoszában is az ég felé tart, s a mely a világviharral küzdve sem szenved hajótörést.“

Ezt a tézist állította föl Székesfehérvár genialis püspöke az első háborus délutánon elmondott remek szónoklatában. Hatalmas téma, melynek átértése mély bölcsességet, átérzése magasan szárnyaló lelket kíván. Ez a mélység és magasság, ez az *altitudo*, mely leszáll a poklok fenekére, hogy a Mindenség végtelenje felé ragadja tétova gyöngeségünket, ez a mérhetetlen nagy skálája az emberi szívnek, melyen a legfőnségebb érzelmek és indulatok játszák az ember tragédiájának nagyszerű szimfóniáját, ez a megértése a metafizika kevesek által sejtett nagyszerű titkainak: a Prohászka Ottokár tudása, filozófiája, hogy úgy mondjam: lelke szuverénítésének ragyogó koronája.

A ki végighallgatta ezt a beszédet s a szónokok szónoka frazeológiájának gyönyörű tejutján követte a mestert a *kaoszból az örök szépségbe, a térfoglaló rosszból a diadalmas jóba, a semmiségből a nagy valóságba*, — világosan ért, tisztán lát a nagy fergetegben s a háboru minden kinját és nyomoruságát bele tudja illeszteni hitének világába.

Viharként vert végig lelkünkön ez a beszéd. Előbb a szkepszis szorongó kérdéseit állította elének, melyek félve sejtik a Gondviselést ott, a hol a *harcok furiái* járnak, remegve keresik az Istent, de csak az *elesettek sötét szemüregét* látják, a *hősök tátongó sebeit* érzik. Félelmes dörgésként, ijesztő villámlás gyanánt csapódtak agyunkhoz tépelődései, de csak azért, hogy annál több enyhülést, annál kibékítőbb megnyugvást nyújtson bölcs magyarázatával: *Nem abban áll a világrend, hogy rossz ne legyen, hanem abban, hogy a rosszat a több, jobb, nemesebb s szeretőbb lélekkel győzzük le.* Mosolygó szívárvány ez a megállapítás, mely *tört szívek romjaira, megörlött lelkek omladékára* tüzi az uj, a szebb idők hófehér zászlaját.

És mire idáig kísértük utjában a mestert, már nem vagyunk materialisták, már nem vagyunk élvezetsóvár, antiszociális emberek, hanem alázatos szívvel érezzük meg, hogy a *katasztrófák szélvészében az Isten lelke jár és fölemelt lélekkel látjuk a világrengés mélységeiből föltámadni az erkölcs tavaszát.*

Tisztelet és hála Ottokár püspöknek ezért a beszédért. Mert a ki hallotta szavát, öntudatra ébredt, öntudatra csókolta a *sursum corda* ihletett ajakról zengő igéje. De nemcsak öntudatra ébredt, hanem meg is vigasztalódott. Lelket adott Ottokár püspök a legsötétebb gyásznak, odaplántálta kedveseink iránt érzett szeretetünket a siron túlélő világ örök édenkertjébe s megtanított rá, hogyan legyünk méltók hőseinkhez és áldozatukhoz. És a mikor eljöttünk az első háborus délutánról, gazdagabbak voltunk: *pálma volt a zászlónk, olajág a koszorunk...* — Körmeny Viktor.

A TÁRSASÁG KARÁCSONYFÁJA.

Ezer fácska a hadbavonultak gyermekei számára.

A háboru sötét dceemberébe világosság villan: ezer karácsonyfa ragyogó fénye, szerető melege.

Ott fognak fölragyogni az apró fácskák az öreg Vigadó nagytermében, a hova december 17-én este *A Társaság* ezer apátlan gyermeket, ezer remegő kis szívet gyűjt egybe, hogy a világot megváltó Kisdéd születésének örömét örökre emlékezetessé tegye számukra ebben a szomorú esztendőben. *A Társaság* ezer kis karácsonyfája tizezrek ajándékával fog ékeskedni; odahívja asztalához Budapest minden jólelkű emberét, hogy a ki csak teheti, tegye oda ajándékát ártatlanul szenvedő kisdedeink számára. A kis fenyők zöld gallya a remény biztató színével, a gyertyák fénye a szeretet tüzének szimbolumával hozza el majd apró vendégeinknek a karácsony tiszta örömet s a ragyogó arcocskák mosolya, a csillogó szemek nevetése lesz nekünk, nagyoknak az egyetlen zavar-talan boldogság ebben a fekete esztendőben.

A karácsonyest védőségét Stefánia királyi hercegasszony vállalta el, a ki érző szívének lelkesedésével szólítja akcióba embertársait, és Jézusi szeretettől áthatott jelszavával hív mindenkit az ezer karácsonyfa köré: *Öleljük magunkhoz az ittahagyott kisdedeket.*

A Budapest szegény gyermekei számára készülő ünnep bizottságának élén a főváros első polgárának felesége, Bárczy Istvánné áll, a ki hatalmas hölgygárdával intézi az ünnep előkészítésének nagy körülménytelenséget igénylő munkáját, melynek egyik legfőbb feladata a főváros ezer leghagyottabb gyermekének gondos kiválasztása lesz.

Az ünnep a következőképpen fog lefolyni: a királyi hercegasszony érkezése után száz gyermektorokból felcsendül a *Pásztorok*... jól ismert karácsonyi dala, mely a Vigadó hatalmas orgonájának hangja mellett templomi áhitatot varázsol a vén Redut sok vihart megért falai közé. Majd kigyullad ezer karácsonyfa sok ezer lángja s ott, a csillogó fácskák tövében ünnepi beszédet intéz az ezernyi gyermekhadhoz egyik főpapunk. Uri leányok vezeték azután a gyerekeket a fácskák alá s osztják szét közöttük azt a sok-sok szépet és jót, a mit résztvevőn szerető szívek hordtak össze számukra ez estére.

Csillogó fácskáját kezébe, gondosan bekötött csomagját hóna alá kapva, ezer boldog gyermek siet az ünnep végével száz felé, hogy tovább álmodja azt a boldogságot, melyet a gyönyörű est szerzett számukra.

Gyujtsuk meg a szeretet ezernyi lángját a háboru sötét decemberében — öleljük magunkhoz az ittahagyott kisdedeket.

1. Utban a haretérre.

3. A gyógyulás útján: Hanzély László és felesége a gödöllői parkban.

2. Gróf Sigray Antal.

4. Hunkár Aladár a haretéren.

Ritz az előkelő társaság szállója

POLLÁK ALFRÉD

EZÜST ÁRUK GYÁRI RAKTÁRA, BUDAPESTEN
 IV. KER., VÁROSHÁZ-UTCA 16. SZ. FÉLEMELET
 MENYASZSZONYI KELENGYÉK, DISZTÁRGYAK,
 VERSENYDIJAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK . . .
 AZ URI PIKNIKEK ÁLLANDÓ SZÁLLÍTÓJA

Illatszerek

Pipercikkek

Meruda Mándor

cs. és kir. udvari szállító

*Szeptembertől
 IV, Kossuth Lajos-utca 10.*

*Budapest
 IV, Kossuth Lajos-utca 7.*